

# SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo Slovenskega Gospodarja v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katol. Mešovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejemajo naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Ne zaprte reklamacije so poštno proste.

## Sijajni uspehi naših poslancev.

### Štajerski deželni zbor.

Od 10. do 18. oktobra, torej skozi 8 dni, je zboroval štajerski deželni zbor. Slovenski poslanci so za to dobo sklenili z Nemci premirje, seveda pod pogojem, da se v tej kratki dobi ugotovi tudi marsikateri slovenski želji. Slovenska obstrukcija je nemške poslance naučila, da se z zastopniki slovenskega naroda ni šaliti, zato so radi ali neradi sprejeli pogoje in jih tudi držali. Zato pa tudi lahko rečemo, da se nikdar in nikjer niso slovenski poslanci v kratki dobi osmih dni toliko dosegli za slovensko ljudstvo kakor sedaj naši poslanci. Vsak boj ima svoje žrtve, tudi naš ga je imel. Kadarkoli so se liberalci in nemškutarji zaganjali v naše poslance in njih deželnozbornsko obstrukcijo, govorili smo našim pristašem: Ostanite mirni in zaupajte! Da smo ravnali prav, pokazali so uspehi osemidnevnega delovanja naših poslancev v deželnem zboru. Tudi liberalci stoje sedaj molče pred uspehi naših poslancev, zavedajoč se, da so vsi njih napadi bili krivični in neresnični. Kdor je vstreljen v boju in delu, njemu se ni treba bati ljudske sodbje. Naši poslanci bodo sedaj lahko vedrih lic stopili pred svoje volilce, kajti vsa natočevanja njihovih nasprotnikov so se v solcu zadnjih uspehov razpršila v prah.

#### Slovenska gospodinska šola.

Prejšnji poslanci so nam dosegli vsaj kmetijsko šolo s svojo obstrukcijo, sedanjí poslanci pa nič, tako so hujskali nasprotniki v listih in govorili proti našim poslancem še med bojem. Naši poslanci bi bili morali že prej doseči uspehe, predno so se boj dovojevali. Sedaj so tudi tem obrekovalcem zamašili usta. V seji deželnega zbora dne 17. t. m. se je sklenilo, da se v St. Juriju ob južni železnici ustanovi slovenska gospodinska šola, ki se otvori s šolskim letom 1914-15. Poročevalec o tej šoli je bil naš poslanec Pišek, ki je v toplih besedah deželnemu zboru priporočal, naj sprejme predlog za ustanovitev šole. Ugovarjala sta mu mariborski poslanec Wastian in stari neprijatelj slovenskega kmečkega stanu, ptujski župan Ornik. Obadva sta govorila poniževalno za slovensko ljudstvo, ki je baje še neolinkan, nima nobene želje po izobrazbi, in Ornik je celo Nemcem hotel dokazati, da Slovenke še niti cvrtja ne znajo prirediti. Slovenski klub je poslal dr. Jankoviča v boj proti obema nasprotnikoma, ki je v prepričevalnih besedah pobil besedo za besedo, kar sta Wastian in Ornik govorila proti Slovincem. Rekel je, da Slovenci nismo proti temu, da bi se ne učili nemščine, ampak smo pa proti temu, da bi si z učenjem tega jezika slekli slovensko suknjo. Najvišje vzgojevalno načelo je: pouk v materinščini! Slovence in Nemce vežejo vezi sosedstva, tudi mnogo rodbinskih zvez, zato bi naj delali na to, da preneha narodna nestrpnost, kakor jo oznanjata mariborski Wastian in ptujski Ornik. Gospodinska šola v St. Juriju je gospodarska potreba Slovincem in nikaka milost za Slovence. (Živahno odobravanje med slovenskimi in veleposestniškimi poslanci.) Nato je še v imenu veleposestva izjavil grof Attems, v imenu krščanskih socialcev Hagenhofer, da bodo glasovali za šolo. Le govornik Resel je izjavil, da bodo socialni demokratje glasovali proti šoli. (Ozmec: Tako govorite kakor kak nacionalci!) Končno je poslanec Pišek še enkrat priporočal sprejem predloge, ki je bila nato z veliko večino sprejeta. Proti so glasovali Wastian, Ornik, Neger, Langer in socialni demokratje, med njimi seveda tudi Horvatek, za katerega so v ožji volitvi tudi Slovenci glasovali.

S tem je ustanovitev slovenske gospodinske šole v St. Juriju ob južni železnici zasigurana.

#### Slovenska meščanska šola.

Za nas Slovence je bilo žaljivo, da so si Nemci zidali meščansko šolo za meščansko šolo, Slovence pa

zraven zaničevali, češ, vi ste še premalo omikani za meščansko šolo. Poslanci Slovenske Kmečke Zveze pa niso bili več voljni prenašati takih žalitev, zato so Nemcem suho in kratko povedali: ako hočete mir z nami, potem morate odstraniti povod tudi za to žalitev. Kislih obrazov so se Nemci udali. V soboto, dne 18. t. m., se je začela v deželnem zboru obravnavati o tej šoli. Najprej je naprednjak dr. Kukovec strašno suhoparno mrmral, da je taka šola potrebna. Potem je vstal zopet mariborski nestrpnost Wastian. Metal je različne očitke na Slovence, češ, da nimajo mnogo ljudskih šol, da se učence preveč oprošča od šolskega obiskovanja, da je Zalec neprimeren prostor za tako šolo. Odgovarjal je Wastianu tokrat poslanec dr. Korošec. Izvajal je: Kakor nekdanj Goljat, tako te dni Wastian dan za dnevom prihaja iz nemškega tabora, da bi Slovence izžival, zasmehoval in napadal. Toda njegovi napadi nas ne dosežajo več. Na podlagi uradnih podatkov dokazuje, da se med Nemci vsaj toliko šolskih otrok oprošča po leti, kakor na Slovenskem. Kar se analfabetov (ki ne znajo pisati) tiče, se nahajajo med Slovenci in Nemci, posebno v krajih, ki so zelo hriboviti. V tem oziru si nimamo drug drugemu ničesar očitati. Slovenci hrepenimo po izobrazbi. (Pritrjevanje.) Ljudsko šolstvo v lepi Savinjski dolini je visoko razvito in šolski obisk povsem zadovoljiv. Noben kraj na Slovenskem Štajerju ni tako pripravljen za slovensko meščansko šolo kakor Zalec, ki leži v središču Savinjske doline. Govornik opozarja na dejstvo, da je v tej dolini še precej drugih trgov z nerazvitim obrtništvom. Temu obrtništvu bo meščanska šola nudila bistvene pogoje za napredek. A tudi kmečkemu stanu v Savinjski dolini, ki se bavi s hmeljarstvom. Hmeljarji morajo večinoma sami spravljati svoje pridelke na trg in v denar, da pa izginejo škodljivi prekupeci, jim je treba dobre šolske izobrazbe. Govornik konča z besedami: Slovensko ljudstvo bo z odobravanjem vzelo na znanje, ako deželni zbor dovoli slovensko meščansko šolo, in ta dovolitev bo prvo znamenje, da v štajerskem deželnem zboru nastopi sprava in edinost. (Splošno odobravanje.) Izvajanja poslanca dr. Korošca so v zbornici napravila najugodnejši utis. Cela zbornica, razven Wastiana, Negerja in socialnih demokratov, je glasovala za slovensko meščansko šolo. Ornik jo je med glasovanjem odkuril.

Naši poslanci so torej predlagali, da naj pride nova meščanska šola v Zalec. Prej so liberalci obrekovali naše poslance, da delajo za svoje strankarstvo, no, sedaj so jim dokazali nasprotno. Tudi pri liberalcih izgineva sedaj vsak dvom nad poštenostjo našega deželnozbornskega boja. V nasprotnem taboru mislijo le pri kupici na blagor ljudstva, pri nas se skrb za splošno slovensko korist kaže v delih in uspehih.

#### Denar za okrajne ceste.

Koliko krika je bilo ves čas obstrukcije radi deželnih donoskov za okrajne ceste! Liberalci in nemškutarji so najbolj glodali ob tej kosti. Tudi Nemci so mislili s tem orožjem streti našo obstrukcijo, zato so celo uprizorili v Gradcu zborovanje okrajnih zastopnikov, na katerem so gromeli proti slovenski obstrukciji. Toda hvala Bogu, naše ljudstvo je poslušalo le glas svojih zastopnikov, ki so mu govorili: Potrpimo nekoliko časa, saj bo vse dobro!

V seji dne 18. oktobra je deželni zbor sklenil, da se bodo za l. 1910, 1911, 1912, 1913 zaostali donoski za okrajne ceste vsi in v polni meri izplačali; a za l. 1914 se dovoli za okrajne ceste znesek 457.000 K. Sedaj se naj ganejo okrajni zastopi ter predložijo deželnemu odboru svoje račune in načrte. Oni pa, ki so kedaj dvomili nad previdnostjo in skrbjo naših poslancev za vse zadeve slovenskega kmečkega ljudstva, naj se sedaj izpreobrnejo iz Savlov v Pavle ter naj zanašajo za zaupanjem slede poslancem Slovenske Kmečke Zveze.

#### Brezobrestna posojila za vinograde.

Tudi na vinogradnike se je mislilo v sedanjem zasedanju deželnega zbora. Kakor hitro bo v državnem zboru vzakonjen davčni načrt, bo dežela izpla-

čala 100.000 K za brezobrestna posojila, zraven pri- loži država tudi 100.000 K, tako, da bo za l. 1914. za brezobrestna vinogradniška posojila 200.000 K na razpolago.

#### Podpore po uimah.

Za podpore po uimah, katerih je bilo v tem letu mnogo, se je določilo 25.000 K, za katere naj oškodovanci, oziroma občine, v njihovem imenu vložijo prošnjo na deželni odbor. Svota ni velika, ker dežela prepušča skrb za oškodovance po uimah državi, ki ima za take zadeve več sredstev na razpolago.

#### Podpore za šolske kuhinje.

Ni še dolgo, da smo objavili v našem listu članek s pozivom, naj se snujejo šolske kuhinje za ljudsko-slovenske otroke, kakor jih je navetoval zadnji hrvaško-slovenski katoliški shod. Vedeli smo, zakaj. Dež. zbor je sedaj sklenil, da se za l. 1914 izplača šolskim kuhinjam, ako prosijo, 50.000 K podpore. Kjer so, naj šolske kuhinje takoj vložijo prošnje na deželni odbor, kjer jih ni, naj se osnujejo in potem poskrbi za deželno podporo.

#### Predlogi naših poslancev.

Ze v zadnjem listu smo navedli nekatere predloge naših poslancev, danes priobčujemo še ostale.

Poslanec dr. Benkovič, Terglav in Pišek predlog za ustanovitev rudarske šole v Trbovljah. — Poslanec dr. Benkovič in dr. Jankovič interpellirata namestnika radi pospešenja stavbe uradnega poslopja v Brežicah. — Poslanec dr. Benkovič je vložil predlog, da se naj izplačajo zaostale cestne podpore. — Poslanec dr. Benkovič in tovariši predlog glede izpremembe določb deželnega reda in o volitvi deželnih odbornikov. Predlog zahteva, naj slovenskega deželnega odbornika volijo edino poslanci slovenskih kmečkih občin. — Poslanec dr. Benkovič in tovariši predlog za podporo zavodom za mladinsko skrb v Trbovljah. — Poslanec dr. Korošec in tovariši so predlagali, naj da dežela podporo za novo bolnišnico usmiljenih bratov v Savinjski dolini. — Posl. Terglav, Pišek, dr. Benkovič in tovariši predlog, da se v celjskem okraju po uimah in toči poškodovanim podeli izdatna deželna podpora. — Posl. Terglav in dr. Benkovič predlog radi podpore po toči oškodovanim v okrajih Gornji Grad in Laško. — Poslanec Vrečko je stavil predlog glede naprave vzornega vinograda v občini Ponikva, sodni okraj Šmarje.

#### Davek na vrednostni prirastek -- odklonjen.

Deželni odbor je predlagal deželnemu zboru, naj se vpelje nov deželni davek, in sicer na prirastek vrednosti pri posestvih in poslopih. Toda poslanci so imeli preveč pomislekov proti tej predlogi, zato so jo vrnili deželnemu odboru, naj še enkrat poroča o njej.

#### Sklep.

Rešilo se je v tem kratkem zasedanju tudi veliko manjših predlogov, ki se tičejo različnih občin in oseb. Med večjimi predlogi nam je še treba omeniti, da je bil sprejet davek na pivo, in sicer se zviša davek pri litru za 2 vin. Iz denarja, ki ga bo vrgel davek na pivo, se bodo dale učiteljem draginjske doklade v znesku 1.200.000 K. Zanimivo pa je bilo, da voditelj liberalcev, ki je hotel od zborovanja do zborovanja govoriti, kakih hudobneži so naši poslanci, ker ne dovolijo učiteljem priboljška, poslanec dr. Kukovec (!!) ni bil niti pri posvetovanju niti pri glasovanju o učiteljski predlogi zraven. Naši hudobni poslanci pa, ki jih slikajo liberalci kot strašne sovražnike učiteljstva, so bili vsi na svojem mestu, njih voditelj dr. Korošec je celo govoril za predlogo, in potem so vsi naši poslanci glasovali za učiteljske plače. Pri liberalcih same prazne besede, pri nas dejanja!

Slovensko štajersko ljudstvo je lahko zadovoljno z zadnjim zasedanjem deželnega zbora. Slovenska Kmečka Zveza pa sme biti ponosna na svoje poslance, ki so se ravnokar vrnili iz Gradca s tako sijajnimi uspehi.